

громадян прав і свобод були далеко не всіма заслугами давньої величної держави. Також римляни перейняли та значно розвинули у себе такі соціально-владні інститути, як строковість владних повноважень, керування та адміністрування на нижчих рівнях управління тощо. Також представниками Риму була, якщо не винайдена, то вже точно вперше з поміж інших націй та народностей того часу, застосована система колегіального управління. Мається на увазі не лише Сенат, який слугував вищим органом влади у Римі, але й колегіальний принцип в органах виконавчої влади. Зокрема кожна висока посада в державі займалася двома особами. Наприклад, два консули, чотири претори, парна кількість цензорів і так далі. Також існувала практика призначати осіб, які займали посади консулів і преторів, керівниками римських провінцій. Отже на фінальному етапі існування римської республіки вона мала справді потужне громадське суспільство, різні верстви населення якого мали змогу захищати свої права у різний спосіб, у тому числі і законний.

Саме на основі прикладу Стародавнього Риму почали будувати свої демократичні, правові суспільства європейські країни Нового та Новітнього часу. З античності багато засобів і речей взяла собі Велика французька та англійська революції. А вже опираючись на античний, французький та британський досвіди, засновники Сполучених Штатів Америки збудували найбільш могутню в історії правову, розвинену демократичну державу, яскравий світ величі якої, торкається й України, надаючи нам відмінний приклад, і допомагаючи українцям торувати свій шлях до європейського майбутнього.

Одержано 13.11.2019

УДК 811.161.2:371

Олена Борисівна ОВЕРЧУК,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, з прийняттям нового Закону України «Про Національну поліцію» та зміною пріоритетів професіоналізації поліцейських належний рівень мовленнєвої підготовленості останніх та дотримання ними

норм мовленнєвої культури в умовах комунікації з громадянами стали важливими ознаками цієї професії.

Саме поняття культури мовлення визначається мовознавцями як дотримання усталених мовних норм усної й писемної мови, а також свідоме, цілеспрямоване використання мовних засобів залежно від мети й обставин спілкування. Серед структурних одиниць культури мовлення традиційно виокремлюють змістовність, правильність, комунікативну доречність, багатство (різноманітність), точність, виразність, стилістичну вправність, логічність [2, 3]. Всі ці ознаки, пов'язуючись між собою, доповнюють одна одну.

Для співробітників правоохоронних органів, професійна діяльність яких тісно пов'язана з постійною потребою в комунікації, культура усного й писемного мовлення визначає в цілому культуру праці й, що особливо важливо, культуру взаємин у щоденному спілкуванні в найрізноманітніших сферах суспільного життя. У національних Правилах етичної поведінки поліцейських [1], затверджених наказом міністра внутрішніх справ 9 листопада 2016 року, чітко визначаються основні вимоги щодо професійної поведінки правоохоронця, серед яких належне місце відведене дотриманню норм ділового мовлення, недопусканню використання ненормативної лексики. Саме тому знання мовних норм, вміння точно формулювати думки, розумно використовувати лексичне багатство мови, граматично правильно будувати фрази, чітко промовляти звуки та їх сполучення, правильно ставити наголос, тощо повинні стати не тільки бажаними, а обов'язковими елементами мовної поведінки поліцейських. Набуття і вміння застосування перерахованих умінь допоможе підвищити не тільки рівень особистої культури окремих представників цієї професії, а й авторитет національної поліції серед населення в цілому.

Таким чином, одним із напрямків на шляху до вдосконалення форм і методів роботи працівників МВС вбачаємо покращення загального рівня їх професійної культури взагалі та мовної культури зокрема. Так, спілкуючись, треба уникати:

- збігу однакових голосних і приголосних на межі слів;
- скупчення рівноскладових слів
- повторень одних і тих самих слів;
- однакових відмінкових закінчень;
- надто довгих та однотипних речень;
- віршування в прозі, бо ритм прози має бути свій, не віршовий.

Ужиті слова повинні своїм змістом відповідати предметно-речовій дійсності й бути використані з тим лексичним значенням,

яке закріплене в літературній мові. Наприклад, в усному мовленні непоодинокими є випадки використання слова *місто* замість *місце* і навпаки, *стосуватися* замість *відноситися*, *відношення* замість *ставлення*, *стосовно* замість *відносно*, *другий* замість *інший*, *рахувати* замість *вважати*. Так, у фразі «*Виїхати на місто злочину*» слово *місто* слід замінити на слово *місце*, а у фразі «*...населений пункт, який має статус місця*», навпаки.

Не краще враження на слухачів має і вживання в мовленні слів-паразитів. Їх використання свідчать про бідність лексичного запасу мовця, невміння формувати думки.

Це лише поодинокі приклади, що засвідчують, на жаль, неналежний рівень нашої професійної та мовної культури. Тому видається актуальним спрямування подальших зусиль щодо подолання наслідків низького рівня культури мовлення в усному та письмовому професійному мовленні поліцейських і вироблення рекомендацій щодо їх усунення.

Наполеглива праця над удосконаленням культури індивідуального мовлення, навчання на курсах підвищення кваліфікації, перепідготовки кадрів допоможуть розв'язати це питання. Досягнення високих рівнів сформованості перерахованих знань та професійних умінь значною мірою обумовлюється використанням сучасних методів навчання. Тому для покращення культури професійного спілкування у практиці підготовки поліцейських пропонуємо застосовувати спеціальну тренінгову програму, яка передбачає моделювання та аналіз конкретних ситуацій спілкування, психотехнічні вправи, структуровані та спонтанні групові дискусії, ділові та рольові ігри тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження правил етичної поведінки поліцейських : наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> (дата звернення: 08.11.2019).
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 231 с.
3. Пентелюк М. І. Культура мови і стилістика. Київ : Освіта, 1994. 268 с.

Одержано 10.11.2019